

Gassiske misjonærer blant tigere og fjellfolk

Ratovohery Harison (til venstre) og Razafindrabe Rovasoa med Grace på armen.

- Vi er blitt svært godt mottatt i Nan, i fjellområdet nordøst i Thailand, helt på grensen til Laos. Underveis i språkstudiet i Bangkok forlot vi storbylivet og feiret jul med de kristne på vår fremtidige bo- og arbeidsplass. Noen måneder senere sendte våre nye venner i Nan en bil hele veien ned til Bangkok og hentet oss og flyttelasset, forteller en entusiastisk Ratovohery Harison (39), som er gassisk misjonsprest.

Ratovohery har vært i Thailand sammen med sin kone og legemisjonær Razafindrabe Rovasoa (36) siden januar 2015. Godt og vel ett år etter at de hadde flyttet til Nan, fikk de datteren Grace. I småbyen Chiang Ray, ikke så langt fra grottene hvor et fotballag nylig satt innestengt, er det en annen gassisk misjonærfamilie. Begge familiene er sendt av Den gassisk-lutherske kirke (FLM). Det er innsamlingsaksjoner, ofringer og givertjeneste i FLM til støtte for disse misjonærene i Thailand, men fortsatt dekker NMS større deler av lønns- og arbeidsbudsjettet. Støtten fra Norge blir imidlertid ikke administrert av NMS i Thailand, men går via samarbeidspartneren på Madagaskar.

Det er praktfull natur, med skog og til dels stupbratte fjellsider, i Nan. Innimellom trær og kratt, bare noen minutters gåtur fra boligen til den gassiske misjonærfamilien, lusker det noen vakre og ikke helt ufarlige tigere. En stor andel av befolkningen oppe i dette fjellområdet tilhører loa-folket, som opprinnelig er en innvandrerguppe fra Laos. Misjonærfamilien må forholde seg til fire språk – gassisk når de kommuniserer med hverandre, thai når de relaterer seg til storsamfunnet og samarbeidskirken, engelsk når de er på møter med kollegaer fra andre lutherske misjoner og språket lao når de prøver å etablere fellesskap med innflytterne. På kort tid har de nye misjonærene hatt en enestående inngang blant ulike grupper, ikke minst fordi de er gode til å lære seg språk og tilpasse seg lokale forhold.

Da undertegnede besøkte de gassiske misjonærene i Nan i august 2016, var jeg imponert over hvor god kontakt de hadde fått med lokalbefolkningen. Rovasoa hadde klart å etablere tillit til både thaier og innvandrerefamilier i sin legepraksis på det lokale sykehuset. Ratovohery hadde allerede fått mye ansvar i flere menigheter, og det var tydelig at han var godt likt. Senere har doktor Rovasoa gått inn i ambulerende helsetjeneste i flere fjellandsbyer i regi av kirken, mens Ratovohery har blitt eneprest i distriktet. Hans gode prestekollega Amnuay Yodwong ble tidligere i år innsatt som biskop i Den evangelisk-lutherske kirke i Thailand (ELCT) og flyttet da fra Nan til Bangkok.

Jeg møtte misjonærfamilien igjen da de nylig var på tre måneders ferie på Madagaskar. Egentlig var det ikke ferie. De reiste på kryss og tvers – på stevner, gudstjenester og møter – for å motivere til misjonsinnsats i Thailand. Med begeistring og glød fortalte de om fruktene av arbeidet så langt. De informerte om de mange som strømmer til menighetene, om helsearbeidet som åpner nye dører, og at det i løpet av de første månedene i 2018 ble døpt tolv voksne og barn i deres arbeidsområde. Nå har de fått så god kontakt med bøndene at de i tråd med vanlig skikk blir invitert til å være med på dugnadsinnsats når det er risdyrking. Det siste skaper nye kontaktpunkter.

I Nan-området er det fem menigheter og fem husgrupper, med omlag fem hundre medlemmer tilsammen. Foruten de gassiske misjonærene og en finsk pendlermisjonær er det i menighetene ni lønnede evangelister og to prestestudenter. I samtalen med meg var det tydelig at de gassiske misjonærene frydet seg når de kunne fortelle om at deres tilstedeværelse har utløst nye samarbeidsformer blant utenlandske partnere.

- Vi merker at vi som representanter for en materielt fattig kirke, tvinger de tradisjonelle misjonene til å støtte og samarbeide på nye måter, sier Ratovohery med et smil og fortsetter: Den australske misjonspartneren har tidligere hatt en misjonærfamilie bosatt i Nan, men nå støtter de i stedet vårt arbeid. Vi har til og med fått bil på grunn av nye og utradisjonelle samarbeidsløsninger. Til å begynne med var det nemlig ikke lagt inn bil i budsjettene, men da de utenlandske partnerne fra Norge, Finland og Australia snakket seg imellom om de lange avstandene mellom menighetene i Nan og den oppsøkende helsevirksomheten til Rovasoa, ble de enige om å ha et spleiselag. En norsk prest som hadde bodd hos oss i forbindelse med en studiepermisjon, hadde også lagt igjen noe penger på NMS-kontoret i Bangkok til innkjøp av en bil. Så selv om det ikke lå bil inne i de opprinnelige planene, fikk vi likevel dette. Bilen er til stor hjelp og nytte. Og vi synes selvfølgelig at det er gøy at partnere fra rike land, blir utfordret til å samarbeide på nye måter.

Tanken om at FLM skulle sende misjonærer til Thailand, ble først lansert på en partnerkonsultasjon i Antananarivo i slutten av 2010. Det ble da snakket om hvordan den åndelige rikdommen i vekkelses- og hyrdebevegelsen i FLM kunne berike andre kirker. Da tok plutselig daværende kirkepresident Rakoto Endor Modeste bladet fra munnen og var ganske direkte overfor NMS med sin analyse: "Jeg var gjestepredikant i Thailand for noen år tilbake. Da registrerte jeg at NMS hadde store utfordringer med å forholde seg til de åndelige understrømmer blant thaiene, ikke minst okkultisme, magi og demoniske krefter. Her har vi i FLM spesialkompetanse. Hvis vi sender misjonærer med bakgrunn fra den gassiske vekkelsesbevegelse til Thailand i samarbeid med dere, vil disse misjonærene kunne lykkes mye bedre enn norske."

Leif Hadland, som representerte ledelsen i NMS i Stavanger på konsultasjonen i 2010, og som selv hadde vært misjonær i Thailand, responderte raust og svært positivt på det litt tøffe budskapet fra kirkepresidenten. Han sa umiddelbart: "Dette må vi sammen gjøre noe med". Og siden har det gått slag i slag. Det hele er stort sett blitt fulgt opp på en god måte av FLM og NMS. Og samarbeidskirken i Thailand responderte positivt da den første formelle henvendelsen kom. I 2012 representerte kirkepresident Rakoto Endor Modeste, vekkelsesleder Andrianarijaona Germain og undertegnede FLM på en partnerkonferanse i Bangkok, og fra og med året 2013 har det vært misjonærer fra FLM i "Smilets land".

Videre var tre personer fra kirkeledelsen i Thailand på besøk på Madagaskar i 2015. De fikk være med på det årlige vekkelsesstevnet i Ankaramalaza på sørøstkysten og på et nasjonalt hyrdestevne i Morondava på vestkysten. De kom oppglødde tilbake til Thailand etter besøket på Madagaskar, men fortsatt er den en viss skepsis i ELCT til noen av arbeidsmetodene til hyrdebevegelsen. Men Rovaso, Ratovohery og deres gassiske kollegaer i Chiang Ray er fortsatt optimistiske. De har tro på at de kan bidra til åndelig erfaringsutveksling og at ny praksis blir etablert litt etter litt, hvis de bare går frem med skjønnsomhet, sindighet og mye kjærlighet. De har også drømmer om at det en gang i fremtiden kan bli etablert omsorgsbyer, etter mønster av de gassiske toby-ene.

- Foreløpig er vi avventende med å praktisere eksorsisme. Men vi er glad for at det er tradisjon i Nan for håndspåleggelse, og i etterkant av gudstjenestene er det køer med folk som søker forbønn. Det er mange åpne dører. Kirken vokser mere i dette området enn mange andre steder i Thailand, og vi har derfor store forventninger til hva fremtiden vil bringe, avslutter Ratovohery.

Skrevet av: Arild M. Bakke 21.09.18

Likestilling gir bedre økonomi og familiedynamikk

"Min kone er ikke lenger like trett, og langt triveligere å tilbringe tid sammen med om kvelden". Dette forteller en av mennene i landsbryen når vi snakker om resultatene av landsbyutviklingsprogrammet sitt arbeid.

Ved oppstart av likestillingsarbeidet må landsbyen lage en liste med det daglige arbeidet som utføres av henholdsvis menn og kvinner. Det viser seg at kvinnenes arbeid starter tidlig om morgenen ettersom de har oppgaven med å få i gang et bål til matlaging og koking av vann til barnas, mannens og hennes egen morgenvask. For konen fortsetter dagens arbeid med matlaging, barnestell, arbeid i kjøkkenhage, hønsepass og mye mer. Konen avslutter sitt arbeid sent på kvelden når alle har fått sin kveldsmat, barna er lagt i seng og oppvasken er gjort. Mannen derimot, starter sin dag med frokosten som konen har tilberedt, deretter jobber han på jordet i noen timer hvor han dyrker jorden eller passer kyr. Hans arbeidsdag er ofte over før kveldsmaten serveres, og han har gjerne hatt noen timer fritid også.

Prosjektet setter fokus på denne forskjellen, og mennene får raskt ny forståelse for at konen kan være lidt trøtt og irritert på kvelden. Målet for prosjektet er derfor å skape en bedre dynamikk og fordeling av arbeidsoppgaver gjennom dagen, og på den måten styrke parforholdet og hele husholdningen. Ved å styrke samarbeidet kan familien oppleve å få bedre økonomi og også mer kvalitetstid sammen. Etterhvert som prosjektet har vart en stund, og mennene har tatt større ansvar for blant annet vedinnsamling, vannhenting og barnepass ser vi en bedring i livssituasjonen for hele familien. En av mennene forteller at det føles godt å jobbe sammen, og at det også skaper rom for samtale om hvordan familien skal forvalte sine inntekter, ser fordelene for familien. Før valgte mannen ofte å holde sine inntekter for seg selv, og heller gi dem til en annen kvinne som ga han noen tjenester for det. Nå som familien er tettere knyttet sammen er også pengene blitt familiens felles eie. Og det mangler ikke på gode formål; medisiner, skolebøker og skolepenger.

Landsbyutviklings-prosjektet jobber med å folk i stand til at forbedre sin livssituation ved å bruke sine egne ressurser og forbedre samspillet innad i familier og småsamfunn. Programmet jobber innenfor jordbruk, miljø, helse, utdanning og likestilling, og styres av kirkens utviklingsavdeling, Fanilo.

Skrevet av: Stine Pedersen

Fornyset satsing på inkludering

På et stort folkemøte på avenyen på Antsirabe den 19. august frontet sangere, musikere, utdanningsminister og kirkeledere viktigheten av å inkludere barn og unge med nedsatt funksjonsevne i skole og samfunn. Da Mamy Basta kom på podiet med sine berømte sanger, samtidig som han klunket på gitaren sin, strømmet folk til fra alle kanter av avenyen.

Verdighet, sosial rettferdighet, elevsentrert undervisning og gjensidig respekt var gjennomgående temaer i appeller og taler. Talentfulle ungdommer med nedsatt funksjonsevne opptrådte på scenen, og en handikappet statsfunksjonær leste opp sitt eget vakre dikt.

Det nye utdanningsprogrammet til Den gassisk-lutherske kirke (FLM), som får støtte fra norske myndigheter via Digni og NMS, ble offisielt lansert på folkemøtet. Noe liknende skjedde i Mahanoro på østkysten noen uker tidligere, og i begynnelsen av september blir det nytt utearrangement i Ambositra.

Programmet er en forlengelse av pilotprosjektet for inkludering i ProVert for noen år tilbake, som munnet ut i "Mampiaty". Etter en pause på et par år har programmet gjenoppstått under navnet "Miara-Mianatra" ("Sammen går vi på skole"). Det vil være fokus på sosial inkludering, utdanning av spesiallærere, fysisk tilrettelegging og utvikling av materiell. Dessuten vil det iverksettes ulike former for kartlegging, faglig oppfølging og hørsels- og synstester.

En vil særlig satse i de geografiske områdene rundt kirkens sentere for utdanning av syns- og hørselshemmede i Antananarivo, Toamasina, Antsirabe og Fianarantsoa. Disse spesialinstitusjonene vil ha ansvar for kurs innen spesialpedagogikk, tegnspråk og punktskrift. Lærerskolen i Fandriana vil få en nøkkelrolle i å gi utdanning innen inkluderende strategier og elevsentrert pedagogikk. Allerede i langferien senere i år vil over 700 lærere bli invitert til etterutdanningskurs. I første omgang vil en konsentrere seg om å inkludere barn og unge med hørsels- og synshemming, men på sikt har en også planer om å gjøre noe for andre med nedsatt funksjonsevne. Private så vel som statlige skoler vil bli fulgt opp.

Miara-Mianatra samarbeider med utdanningsministeriet, Handicap International, Christoffel-Blindenmission og FLMs helsedepartement SALFA. Allerede i august 2015 signerte utdanningsminister Paul Rabary og kirkepresident Rakoto Endor Modeste en samarbeidsavtale om inkluderende undervisning. FLM har forpliktet seg på å dele sin kompetanse med statens skoler, og utdanningsministeriet har fulgt opp med å sikre lønn til omlag 70 lærere som underviser syns- og hørselshemmede i kirkens skoler. Under folkemøtet på Antsirabe fortalte utdanningsminister Gatien Horace at ytterligere 70 lærere vil komme inn under denne ordningen i nærmeste fremtid. I tillegg får lærere på kirkens lærerskole SFM nå lønn fra staten.

Denne typen programmer har høy prioritet fra norsk side. Tre uker før Miara-Mianatra ble lansert i Antsirabe, erklærte det norske utenriksdepartementet at en også vil gå inn i et partnerskap for inkluderende utdanning med britiske myndigheter og Verdensbanken. Utviklingsminister Nikolai Astrup sa da at Norge har satt av 50 millioner kroner til et eget fond som skal styrke det globale arbeidet med å sikre utdanning for alle barn, inkludert barn med funksjonsevne.

- Norge har forpliktet seg til å fremme funksjonshemmedes rettigheter gjennom både Konvensjonen om rettigheter til personer med nedsatt funksjonsevne, og gjennom FNs bærekraftsmål. Nå går vi fra ord til handling. Dette nye initiativet vil bidra til at barn og unge med funksjonshemming får bedre tilgang til utdanning, verden over, sier utviklingsminister Astrup i en pressemelding 24. juli 2018.

Skrevet av: Arild M. Bakke

En uvanlig prest har fullført løpet

I pinsehelgen døde presten Botomaniritsara André, etter åtte års kamp med sykdom. Ettersom André på en helt spesiell måte avspeilte Den Hellige Ånds gjerning i sitt liv, passet det godt at han fikk fullføre løpet i lys av pinsebudskapet.

Det siste halvannet året har André og hans kone Florette bodd hos datteren i Ankazomborona, i nærheten av Marovoay på nordvestkysten av Madagaskar. I forbindelse med at jeg hadde undervisning på presteskolen i dette området, fikk jeg møte min gode prestekollega bare noen få dager før han døde. Vi visste at det gikk mot slutten, og jeg hadde på forhånd avtalt med familien at jeg skulle gi ham nattverden. Jeg fikk ta på meg hans gamle prestekjole og stola. Og med hans nærmeste tilstede, fikk vi ha en hellig og uforglemmelig stund. André kunne ikke lenger uttrykke seg med ord, men han hadde fortsatt det gamle, gode glimtet i øyet, og han var med da vi sang en kjær salme, leste Guds Ord, ba bønner og delte nattverden.

Sammen med journalist Cornelius Munkvik intervjuet jeg Florette og André dagen før de flyttet fra Manakara på østkysten i desember 2016. I vår Madagaskarbok, som kom ut et halvt år senere, forteller André, tildels med hjelp fra Florette, sin spennende livshistorie. Han ble i 1981 radikalt frigjort fra alkoholisme, amuletter og magi, og han gikk straks inn i en tjeneste for sin Frelser og Herre.

Selvom André begynte på de teologiske studiene senere i livet enn de fleste og ble rammet av et slag allerede som 55-åring, fikk han utrettet usedvanlig mye på de 19 årene han var aktiv prest. I sin tjeneste som prest i Sahasambo opplevde han at antallet menigheter i distriktet økte fra 3 til 54 på femten år. Jeg har aldri hørt om andre prester på Madagaskar som kan vise til noe tilsvarende. I samarbeid med lokale medarbeidere etablerte han også over ti landsbyskoler for barn og tre omsorgsbyer for mennesker med psykiske lidelser.

Jeg har ofte brukt eksempler fra tjenesten til André når jeg har undervist i pastoralteologi på ulike presteseminarer og på det teologiske fakultetet i Fianarantsoa de siste par årene. Han var som en "levende pastoralbok" på de mange turnéer og kurs vi hadde sammen i andre halvdel av 1990-årene. Målet hans var ikke først og fremst å etablere mange menigheter, men å føre mennesker inn i et levende liv sammen med Jesus Kristus. Han bygget "misjonale menigheter" lenge før dette ble et begrep i kirken. Og han var et forbilde gjennom at han praktiserte det han lærte.

Ganske symptomatisk hadde han ikke mye sans for administrasjon og papirarbeid. Da han i en periode var valgt som evangeliseringsleder i synoden og hadde ansvar for å levere regelmessige rapporter til hovedkontoret til

evangeliseringsdepartementet Tafika Masina Maharitra, fikk han kritikk for mangelfull rapportering. Han følte nok at det var mye mere meningsfullt å snakke med folk om Jesus enn å samle statistikk.

André klarte å holde sammen det åndelige, legemlige, psykiske, sosiale og kulturelle på en balansert og helhetlig måte. Han fikk sin ektefelle til å undervise om hygiene, helse og ernæring. Selv veiledet han bøndene i hvordan de kunne dyrke rotfrukter på en mere effektiv måte. Og han var brennende engasjert i å bygge gode relasjoner mellom lokalmenigheten og samfunnet ellers. Dette siste viste seg særlig i felles dugnadsinnsats for å etablere skoler. En gang i året arrangerte han også stor kulturfest, hvor folkesanger, tradisjonelle rytmer og lokal mat gikk hånd i hånd med salmesanger og kristen forkynnelse.

Ekteparet Florette og André kom i 1991 til tre små og svake menigheter i Sahasambo-området. Umiddelbart begynte de å gi opplæring til de få menighetsmedlemmene, og ganske raskt kom de også i gang med husbesøk og annet utadrettet arbeid. Etter to år var det omlag 50 personer som kunne innvies til tjenesten som hyrde. De nyinnvidde hyrdene, som fikk ansvar for evangelisering, omsorgsarbeid, forbønn og eksorsisme, ble spredt i et stort geografisk distrikt. På sine ukelange turnéer hadde André alltid med seg medarbeidere, og disse ble dyktiggjort og utrustet gjennom prestens delegering av oppgaver og fortløpende veiledning. Når det ble etablert en ny menighet, hadde han derfor straks en kandidat klar til oppgaven som lek menighetsleder, eller det som kalles "katekist".

André var en folkets mann. Han var ikke opptatt av posisjoner og egen ære, men fant glede i å frigjøre andres talenter. Mens andre prester kunne være ganske direkte med sine lønnskrav overfor sine menigheter, ville ikke André forsure relasjonen til menighetene med den slags prat. Han var derimot svært frimodig med å utfordre de kristne til å gi deres katekister et godt underhold. Resultatet var at både katekister og prestefar fikk mere i lønn og naturalier enn det som var vanlig ellers i synoden.

På de kursene vi hadde i lag på slutten av 1990-årene, hadde André en egen evne til å utfordre dobbeltliv og okkulte tradisjoner. Med sin konkrete og tydelige tale hjalp han de kristne på sørøstkysten til å hegne om kristenarven. Av og til ble det livlige diskusjoner, særlig når han utfordret sin egen stamme på den tradisjonelle holdningen til det såkalte "hundefolket". I motsetning til endel andre kristne ledere i området, var André frigjort fra forestillinger om at en ikke kunne ha måltidsfellesskap og annen nær kontakt med representanter for dette antemanaja-folket. En rekke ganger avvæpnet han sine meningsmotstandere når han frimodig formidlet at han ikke hadde problemer med å gi sin velsignelse til et eventuelt ekteskap mellom hans datter og en mann fra dette folket.

De fire siste årene av sin aktive prestatjeneste var André menighetsprest i

havnebyen Manakara og visepresident i synoden. Etter slaget i 2010 ble han i stor grad lenket til senga, men han fikk fortsatt være med i veiledning og forbønn.

Nå har presten Botomaniritsara André avsluttet sin jordiske tjeneste, men hans minne og vitnesbyrd vil leve videre. Hans tjeneste vil få en plass i kirkehistorien i "vaffelland", det kupertede området litt vest for Manakara. Og hans spesielle lederskap vil kunne sette spor i gassisk pastoralteologi - kanskje langt inn i fremtiden.

Skrevet av: Arild M. Bakke